

کتابخانه

عِلْمٌ حَسْبُ نَافِلَةٍ

« علم » حیلک « معلومات » حیلک

ملترك، مدتيترك تاريخنده علم [براده علم مفهومى كى هموى مناسيه، مطابق اولادق بيلكى مناسيه قوللايوز] اعتباريله اي دورملر وارد: ابداع وتوليد دوره سي، تعميم وتكرار دوره سي، بويكى دوره ملترك، مدتيترك تكامل دوره لرى ايله علاقه داردر. حركت [ديناميك] دوره لرى « علم » ده مبدع وولود دوره، توقف وسكون « ستاتيک » دوره لرى تعميم وتكرار ايديجى، عقيم دوره لرد.

آوردوده « رونه سانس » ايله برابر بى مى حررلر دوغرانكى بى مى علملرده دوغمه اينلادى. كنج ملنلر قرون وسطاى حوله عرفانى اوزر- لرنن آتديلر. علمك حانلارى، قرون وسطاىك علم اصوللارنه عصيان ايندى، استدلال وتعليل « Deduction » دن استقرا « Induction » به توجه ايدلدى. بى دور، كندى علمى كندى ياراعنه عزم اينغدى، بويى اكرنى اسكى مهورلردن چيقارمق ايسته ميوردى بويكى دورك تمايللرندن بى بر علم تلقيسى ويى بر علم ايدى آلى چيقدى. علم، اكرنى مطابق، هر توولويد وقيمتلردن آزاده قالير. « علم ايچون علم » نظريه سى وضع او- لونيوردى. علمده فردلره اتحق اصول « نه تود » اعتباريله امامت « autorité » ويريلىوردى. قرون وسطاىك اولدينى كي، علم معين فردلره وصيفلره تابع ويا منحصر اولدنلر قور توليور، بوفردلر ويا سنفلر كى لايحقيايى قالچيوردى. اصول ونجيره ... « حق verité » يكانه پول ويكانه منبع بولنر اوليوردى. فيلسوف « بيه » بر وجيره سنده [اون دوغوزنجى عصره ممتازيت ورن علمك نظرى دكل، اسوك علم غايه سيدن] دير. بو، يالكيز اون دوغوزنجى عصر ايچون دكل، « رونه سانس » دن اون دوغوزنجى عصر ك سوك سنفلر نه اولان دور ايچونده دوغوردر. بوعلم تلقيسى ايله برابر بى بر علم منكوزمه سي ده دوعدى، ديمشدر. بو منكوزمه نظرآ عالم، هر شيدن اول شبه اينكى بيلير، منتعلر، مانينيك علمى اماملرى، منقول قتيده، هرئى اونك ايچون حكما بوقدر، او، بونلرى خاني وياخود عوام [بوكللرى براده غير علم مناسيه قوللاييزدم كي] آلوب اينانازار، بدقيقلر نه موضوع اتخا ايدر. روايت ايدرل: « آرسنو » سينيك آياقلى صايغش، ياكاشقله، غالبا، بش بولش، حالبوكه آنى ايش. بونون قرون وسطاىك هر كس سينيك بش آياقلى در، ديمش دورمش ... بر كره دها صايه رق بونك دوغرو اولوب اولدينى

حالا چيكم، حالا ككرم، حالا قيصا جانق، احتراس، ارزو وشم، دينان شيلرله فوقه چيقا ميايمق قدر كوچوك؛ حالا جامور و مذهبله اينجه املكه بومر. اوكله كه روحك برنوع ركوده ايرماسى ديمكدر - سكا ناسل ميسر اولدى؟ بنم قدر بولانك، بنم قدر دالغه- لاندكى؟ بيلارجه عشقه سنى ترم اينديكك مشوقه كيم ايدى؟ او طاقلى وائى مشوقه، كه سنك آتندن طوئدى، « كل » ديدى وسنى ميشلردن بال آقا و دالارنده بلبلر اون بافاجك آلتنه كتوردى؛ طبق كونشه « عزيز رادرم!، آيه عزيز هميردم! و طوبراغه، سوكلى آتئم!، دينن وطيبنيك اورتسندم كندى لك صميمى ر طالع اوجاغنده ظن ايدن « عزيز فرانسوايه اولدينى كي؟ بو جتده هر شى سنك ايچيندى وسن هر شى ايچيندك! كونش سنى ايستق ايچين چيچوردى. آى سنك « لى آيتنلاقمق ايچين دوغويوردى. آفاجلر ميولر بى سنك ايچين ويريور، كولكلر بى سنك ايچين صاليوردى. صولر سنك ايچين آقيردى وسه رديكك مشوقه سنده ايدى، سنده سه رديكك مشوقه ايدك. بوسيله دكليركه، حيانك متادى برشوه، متادى برجنجه و بر حيرانق اولدى و كاكلكه مبدتله محت بر رينه قايشدى. هر بيه « قسك سكا كوليوردي وسن هر بيه باسه كولو- ميايوردك: « الحمدلله! ديوردك. ... بن ايسه عرمده بر ديقه حمد اينديكى خاطر- لاميورم. بن ده عين الهك قولى دكلنى؟ بن ده عين كونشه، عين آياه، عين غاجلرله، عين صولرله محط اولر ق باشاميورمى؟ واقعاً بن مشوقه مده دكل، فقط مشوقم بندهر، و هيات، اوت، مشوقم بندهر: لكن نلبمه صاپلانمش بر خنجر كى ... اى پير، امداد، امداد!

آفقره ۳۳۷ آهستوس

يعقوب قدرى

آرام كيمسه نك عقله كله مش! سلطه « Autorité » بى دورعا نك « بسيارى » بوسورته « باغلايه باز ». او، « دافما » محققدر. عالم ايچون مؤمن اولان بولدينى نتايج دكل، يالكيز اصولدر. بوسيله عالم، « ادعا » اتخا. خلق نظريده هر « معلوم » معلقلدر، خلق اينانق احتياى ايله معلومه صا- زيلر، اونك صازيسللى ايسته، اونك ايچون اسكى اثبات بى نى نى ايدر. عالم ايچون هر معلوم اسانقيدره اونى تحريك ايدن « حق verité » بولمى احتيايدير. او، على الاطلاق نه اسكلرى اثبات، نه بيليرى نى ايدر، معلوملر اونك نظريده دكل « موقت تيمبلردر، « حق » بولنده بر داساماقدر. خلق « مغير عالم مناسيه! » ايله فكر قاندي بى برى بزندن آيرماز. عالم ايچون بونلر كيا باشقه باشقه شيلردر. عالم، چوق شى بيلكم، بيلديكى، كندى بولدينى ويا ديكرلرى بولوبد كندى تحقيق اينديكى شيلردر. او، بيلديكى شيلرلك حقيقت بيلديكى ايچون اونلره مفتخر دكلدر. قدرت علميه، اسوارلك تطبيقنده كوسترمان قابليتدر: « معلومات طاراجنى » نك جسمى ودولولى دكلدر. عالم، علمى بالذات بيلار، يايلان علمى، بولان معلوى عاطلانه اكتساب اتخا. فوق الماول بر حاده بونلر ديكر عالملى و بونون آثار علميه عو ايشه، عالم علمى تكرار احياء قديردر. علم دافما بر توكون حائده اولدينى ايچون عالم بودائى تكون ايقاع وتقيب ايدر. غريدهكى بر استادمك بخش يشتنى سنه ولادت تسميد وتبريك ايچين كنديسنه صنفجه بر سبت لك قديم ايشكند. درسخانه بير كنج قيش آروته سنده كرسنيك آوزنده آجان بولكلرى آتزين كورن استاد قيصه بر خطابه ايراد ايشدى: [بن، ديوردى، ۷۵ ياشى اكال ايديورم، مابيت واعتقاد بكا اختيار ديور. فقط بن كندى كنج حسن ايديورم؛ چونكه كندى الان قابل تكامل حسن ايديورم، حالا يكيدن بى به بلا اعتقاد آراشدير يور، بولور و اوكره ميورم ... عالمى بو منكوزمه كره بيشيدن مؤسسه دارالفنون، مداوملر نه موجود ومنتصر « معلوم » لرى تلقين اتخا، بونلرى اونلره طائيدور، بونلره آرامه بولله اسوارلرى اوكره مير. پيشن وانه ديولما ويريان عالم نازدى بى بر يقيبن معلوملره دكل، علمى بالذات ياقى قابليق ايله تجهيز ايدر، آرقه سنده دولو دكل، بوش بر طنارجق وور. امرالله افندى سرهم بر درسته آكلاتشدى: « بون دارالفنوننه بر هنمه وارمش. دوقورا امتحانه كيرن نازدرلك اوكرنده كاسه نك اوزونه آچيى بر كتاب قوبارلرمن. نازدر بيه اوطورنجيه بو كتابنى قابارلرمن. بو هنمه نك افاده ايتك ايسه ديكى معنای زمينى شوايىش: « شمدي نه قدر

اودودك، اوكرندك، بوندن سوكره كندك باوات واوكرتا!

ايشته بو كون قارشيمده. تسخير ايديجي بر حشمت ايله دوراف ميل غروب آدروپا علوي بو علم تلقينك معلومي بوييله عالمك آتيدور. بز بوتون بو هر كنه و ذهنيته «علم» جيلاك ديوروز. بو علم جيلاكده كي علم مهنونيك هموي خطرلي و عالمك سياسي چيزه ركن قارشيمده آدروپانك رونه سانسدن اون دوقوزنجي عصرك سوكلرينه قادار اولان تكامل و بو تكامله تابع فكر و تلقيلي دورويوردي. بو تكاملده، بناء عليه بوتكر و تلقيله اون دوقوزنجي عصرك ينشي ايله، ستهلردن بري حاضر لائيش اولان براتلاب وقوع بولدي. علم جيلاكده معلومانييله انتقال بك كوزل كوسترمن بوتلقلي تعقيب ايدم. غرب، قرون وسطادن رونه سانه بچركن يكي بر اياته مالك ايدى، او، انسان و عقله اينايوردي! اون سكرنجي عصرده عقله اعتاد ساداصيلدي، تجربه تقدم حقي قازاندي. ابتدا عفاك، خلتك بوتون مسئله لرني، معمارني حل ايدم ييكي و علمي يادمانه جيكي طن ايد- يليورد. بو دورده عقل، كندى قدرتي بوتون وضوح و صراحت ايدراك ايتدي. فقط بودراك همده كندنيك حدود و بجزئي ايدراك اولدي: عقل چكلدي و برني تجربه يوردي. بو تحول اولوركن بر طرفندن ده فلسفه ساحه سنده نياض و جراتكار بر قدرت ايله فعاليت كوسترمن خيال مبدع، بويوك فلسفه «سينت» لرني يالاندي. بو، اون سكرنجي عصرك سوكونده و اون دوقوزنجي عصرك بدايتنده ايدى. بو سيستلردن يكي نظريه لر، يني هاملر دوقدى. آلتماچ بو يكي نظريه لر و هملر او سيستلري يقدى. آدروپاده فلسفه سز يوردر، علوم طبعيه دورى باشلادي. بوده اون دوقوزنجي عصرك سوكلرينه قدار دوام ايتدى. بو عصر بويوك سيستلردن زياته منفرد علمي تحريات عصرى اولدى. بو تحريات اوقادار آكردي اوقادار دال، بودا قى سادكي. عالم بونورك اينجده غاب اولدى و علمدكي وحدتي كوزندن غاب ايتدى. طالر آراستنده كي تقسيم اممال اونري شيدى بر ايجوبيه چوردي. اختصاص دائره سي كينده دارالدي، قدرت عليه جزئيه مصروف اولدى. بو منفرد تحريات و برديكي نتيجه لر، علمي مكتسبات اوقادار چوق، اوقادار متنوع، اوقادار داغيتق ايدكي آرتيق عالمك باشدن آكيوردى؛ اونره وحدت و برمك، اونري علمي فلسفي منظومه لر حائده طولايق محال اولدى. بو جزئيات فيضاني بر دولفوناق و دوفوناق، يني بر نوع علمي اشباع توليد ايتدى. علم استحقار، علم تحقير ايدلك باشلادي. نتيجه ملدن و ملدن، عقل و تجربه دن اعراض

اولدى. ذناتا علم نما قابليتن، عالم ابداع قوتنى غائب ايله شدى؛ علمي اصولورك مظهر اولاييله جيكي انكشافك بوتون امكانلري تحقن ايتشدي؛ بوتون آدروپا ملاترينك حرن قاياننده باشلايان دولفوناق «توف» و دوفوناق «اشباع» بوسوزله علم ساحه سنده كندني كوستريوردى. بو عصر ايدان حال شيدى بر برينه ضد ايكي جريانه وازيور: اولان جريات اينجده غائب اولوب كيدن علمي تحرياته نهايت و برهرك شيدى به قادار الله ايدان منفرد نتيجهلردن علمي و بالخاصه فلسفي سيستلر قورمق جرياني؛ ثانياً حيات، كائناك معمارلي حل ايتكندن، بشرتي مسعود ايله مكدن عاجز اولديني تظاهر ايدن علمي، تجربه يي و عقلي ترك ايدرك «حس»، مجهول و ادراك متنع بر قوت اولورق آلتان حياه توجه جرياني. بونورك برنجيسي مان بوتون آدروپاده مختلف فلسفه سيستلري و بالخاصه «يكي قانت جيلي» نامى آلتنده مختلف و متنوع شكلارده مشهود اولور. اينجنيستك تظاهراتي بكنز كنيد: «برغسونك حديسي فلسفه سي، حياهي» و «يتاليم» ، بر نقطه نظر مكرده آسريقال «جيس» ك «براغماتيزم» ي، يكي قايوليكل جريانلري، آدروپانك هر طرفنده و آسرقادكي «آتروپوزيتي» ك «توزوز» كني «فلسفه حسيه» ويا «فلسفه حياهي» نامى آلتنده جمع ايدلك ايتنينان جريانلر. بونورك هيننده بالذات تصويقاتي ياخود هيچ اولمازه تصوف زني و توفوسي وارد. بوجريانلردن اينجنيسي بر آلمان فيلسونك ديديك كي، «علم و مرثك اخاري» ايه، برنجيده علمي ابداع فالينتك سوكر ديدرك، و هرايكيسي آدروپاده علم جيلاكك ژوال و قتنه دلات ايدر [*]. آدروپانك بو تكاملك عاقبه نه اولاجق در؟ بوسوال بومقاله نك موضوعندن خارج در. بوراده شوني سوييه ايلم كه، غرب بوندن سوكرتا تدريجاً معلوماني قودورمه انتقال ايدسيور. بزى شيدى علاه دار ايدن ايشته بو معلومانيق مفهوميد. علم جيلاك مفهومى ناصل آدروپانك رونه سانسدن اون دوقوزنجي عصرك سوكلرينه قدار اولان تكاملندن چيقارديسق، بو معلومانيق مفهومده قرون وسطاكت تاريخندن آلاجر، معلومانيق، تاريخك بو هورنده حقيقه اك مكل شكلنى عرض ايدر.

معلومانيق بوقاريدم تفصيل ايدلن اينجني دورمه نك، تعمير و تكرار دورمه سدنك تمايل و ذهنيق در بوقاريدم تفصيل ايدلديكي وجهه ملترك حايانده كي توفت «ستاتيك» دورلره خاص در. بو دورلره سياسي، اجبابي، اقتصادي فكري حيات مائسس، متغبي، فلفلي، لائيتير شكلارده جريان ايدم. بو شكلار حرت سيستني وجوده كتيرن ركترلردن بري وهان اكترتبه دن و سياست، داهما طوغروسي كليسا ايله دولت حاكمدر. بوجيات شكللري صلاط قانونه تابع در. بو قانوندن محافظه كارلق دوعار. محافظه كارلق ايهس كليساكت قانوني در. محافظه كارلري بوتون حرت حايانده ايدمي عمو ايدر. هموميله حيات برتكرر و تسلسلدن عبارت اولور. ماضي، حال و استقبال يوق در. كيات، كوكلري بر سزاده، دالفرى ديكر بر سزاده اولان بر آغايه بكنزه در. حاله و استقبالده «قانون ماضي» جاري در. بوقانونده تجدد، ترك و تكاملك بري يوق در. ترك اولسه اولسه، ماضنده اكتساب ايدلس اولان هر هانكي بر كاله قرب ويا وصول اولاييلر. بو عموي تمايلي علم [علمي بوراده ينه اك عموي مئناسيله، علم و معلومات اولاراق آليوز] ساحه سنده آراسقن هر شيدن اول اصولمه بولوز. بو تعمير و تكرار دورلره علمي بالذات ياتق ياراقق اراده سي، بونك اينجده علمده اصولك اهميت و يقيني يوق در؛ «علم اينج علم» نظر يه سي، هر بولو قيد و قيتلردن آزاده، «مطلق» علم فكري اولماز: علمده موجود را كديجات شكللري. بو شكلار حاكم اولان مؤسسه به تابع در. علم اصوله دكل، بو حاكم مؤسسه ك اسريره انقياد ايدم. علم معين و منتقل بر طاقم مفهوملردن چيقاريلير. بناء عليه بويله دورل [Deduction] دورليرد. علم معين فردله و منفطره مخصوص بر امتياز كي در. بوفرلر مان هموميله [امامت autorité] صاحبي ولايتي. دورل، اونلرك قدسي برصت و ماميت و ارادر، اونلر علملري اصوله، عقل و تجربه به دكل، فوق الطبعيه بر قوته مدبوندلر. وحى و نقل... بودورك علمي اينجوي بكه يول و بكه منبع بونلرد. حق بالذات ديني علملر بيله بو عموي و وقوق «ستاتيك» تمايله آسيدر. بزده «بابا جهاده ي قاياندران عامل ايشته بوتاليدر. بو دورك بالطيع بوعلم تلقينه موافق برده عالم ايدم كي واردر. بوكا نظر عالم، هر شيدن اول ايتانغه مجبوردر. اونك هيچ ييلديكي برني وارده اوده شبهه ايتكدر؛ شبهه اونك اينج جرمدر. متعنلرده، ماضيني امانلرمده و عقيدنده زنده شهبني دعوت ايدمك برني بوقدر و اولماز. ظاهر اولسه بيله، علم تاويل و تفسير ايله مكفدر. علم

